Gemeente leudal

Raadsvoorstel
Openbare Raadsvergadering

Datum 08 december 2026 **Agendapunt**

Onderwerp Vaststellen participatieverordening gemeente Leudal
Portefeuillehouder(s) Mevrouw dr. I.C.H. Mathijsen

1. Onderwerp

Vaststellen participatieverordening gemeente Leudal

2. Inleiding

Aanleiding
De gemeente Leudal wil als organisatie aan de slag om de samenwerking met inwoners en initiatiefnemers te verbeteren. Door de gemeenteraad is op 1 juli 2025 de startnotitie bestuurlijke vernieuwing 'Samen werken aan morgen' vastgesteld. Daarin heeft u de opdracht gegeven om te komen tot een nieuwe participatieverordening en heldere spelregels over participatie en uitdaagrecht. In de nieuwe participatieverordening en het nieuwe participatiebeleid wordt beschreven hoe we inwoners betrekken bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van beleid. De gemeentewet legt burgerparticipatie en uitdaagrecht vast in artikel 150. Gemeenten moeten de bestaande inspraakverordening vervangen door een participatieverordening. Voor 01 januari 2027 moet de nieuwe participatieverordening worden vastgesteld.

Beoogd effect
Samen met inwoners werken we aan een mooi Leudal. Het vraagt om een open- en meewerkende houding richting inwoners waarbij transparantie, gelijkwaardigheid, gedeelde verantwoordelijkheid en heldere communicatie van belang zijn. Goede participatie zorgt voor een brede vertegenwoordiging van belangen, representativiteit en sociale inclusie. Iedereen die een mening, belang of idee heeft over een visie of plan krijgt de kans om mee te denken en mee te doen. Het doel is om middels participatie te komen tot een weloverwogen en gemotiveerd besluit.

Proces tot nu toe
Op 1 juli 2025 is de startnotitie bestuurlijke vernieuwing 'Samen werken aan morgen' vastgesteld. In navolging daarop hebben er 2 bijeenkomsten over participatie plaatsgevonden met geïnteresseerde inwoners, dorpsraden en verenigingen. De uitkomsten van deze bijeenkomsten zijn verwerkt door een interne werkgroep onder leiding van het Kennisnetwerk Participatie en Uitdaagrecht en hebben als input gediend voor het participatiebeleid en de participatieverordening. Conceptversies hiervan zijn besproken met MT/teamleiders, het college en de klankbordgroep raadsleden. Het vorige college heeft op 10 maart 2026 conceptversies van de participatieverordening en het participatiebeleid vrijgegeven voor bespreking met de samenleving. Op 7 mei zijn de conceptstukken evenals enkele voorbeeldcasussen besproken met inwoners. In augustus en september jl. is met het nieuwe college en de nieuwe gemeenteraad gesproken over participatie en het conceptbeleid. Alle input heeft geresulteerd in de stukken die nu voorliggen.

Participatie:
1. Inwonerparticipatie – op initiatief van de gemeente het betrekken van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van beleid.
2. Overheidsparticipatie – op initiatief van inwoners en maatschappelijke partijen betrekken van de gemeente bij de realisatie van een goed idee voor de verbetering van de leefomgeving.

Uitdaagrecht:
1. Inwoners of maatschappelijke partijen maken afspraken met de gemeente om een taak **over te nemen**.
2. Inwoners of maatschappelijke partijen maken afspraken om een taak op een vernieuwende wijze **samen met de gemeente te gaan uitvoeren (coproduceren)**. Initiatiefnemers en gemeente voeren de taak dan samen op een andere wijze uit.

Gemeente leudal

3. Voorstel aan de Raad

1. De 'Participatieverordening gemeente Leudal' vast te stellen onder gelijktijdige intrekking van de Inspraakverordening.

4. Argumenten

1.1 De gemeenteraad dient voor 1 januari 2027 de participatieverordening vast te stellen.
Op basis van de gewijzigde Gemeentewet is de gemeente verplicht om voor 1 januari 2027 aan te geven op welke manier inwoners kunnen participeren. Gemeenten hebben de vrijheid om zelf te bepalen in welke mate dit mogelijk is, zolang het maar helder en transparant is. Het vaststellen van de participatieverordening (bijlage 1) is een bevoegdheid van de gemeenteraad.

1.2 De participatieverordening stelt de kaders waarbinnen het participatiebeleid uitgevoerd wordt.
In de participatieverordening staan de kaders voor inwonerparticipatie, overheidsparticipatie en uitdaagrecht benoemd. Hierin staat de reikwijdte van participatie, er wordt benoemd op welke manier inwoners een participatieverzoek kunnen indienen en aan welke richtlijnen dit verbonden is. De verordening vormt de basis voor het door het college vast te stellen participatiebeleid.

In het participatiebeleid (bijlage 2) staat beschreven op welke manier we invulling geven aan participatie. We betrekken inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. Daarnaast bieden we de ruimte voor inwonerinitiatieven en uitdaagrechtinitiatieven.

5. Risico's

Implementatie van het beleid komt onvoldoende van de grond om de gestelde ambities waar te maken.
Het opzetten, uitvoeren of begeleiden van participatietrajecten is momenteel voor diverse medewerkers al onderdeel van het werk. Het participatiebeleid stelt dat participatie de basis vormt voor alle voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. Daarnaast kunnen inwoners zelf met initiatieven komen. Het is van belang om de kansen te zien die participatie biedt. In alle project- en procesopdrachten en collegevoorstellen moet er een weloverwogen keuze gemaakt worden op welke manier (trede van de participatieladder) participatie ingezet wordt. Dit vraag om urgentiebesef van bestuur, MT en medewerkers om participatie goed neer te zetten en daar tijd en ruimte voor vrij te maken. Via een leer- en ontwikkeltraject (zie paragraaf 9. Vervolg) wordt hier invulling aan gegeven.

6. Juridische context

De Wet versterking participatie op decentraal niveau is op 1 januari 2025 in werking getreden. Die heeft geleid tot aanpassing van o.a. artikel 150 van de Gemeentewet. Doel: een versterkte betrokkenheid van inwoners bij gemeentelijk beleid.

Volgens artikel 150 van de Gemeentewet hebben ingezetenen een recht te worden betrokken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid. In de participatieverordening bepaalt de gemeenteraad de vorm daarvan, bijvoorbeeld inspraak. Ook hebben ingezetenen volgens het artikel binnen in de participatieverordening te bepalen grenzen de mogelijkheid gemeentelijke taken uit te voeren. De mogelijkheid voor ingezetenen om gemeentelijke taken uit te voeren is een bijzondere vorm van betrokkenheid en wordt ook wel het uitdaagrecht genoemd: inwoners of maatschappelijke partijen kunnen de gemeente verzoeken om de feitelijke uitvoering van een taak van de gemeente over te nemen, al dan niet met bijhorend budget, als zij denken deze taak beter te kunnen uitvoeren.

7. Financiële toelichting

Het leer en ontwikkeltraject wordt opgenomen in het bestaande concernplan en de middelen die daarvoor beschikbaar zijn. Daarnaast is binnen de kostenplaats Bestuurlijke vernieuwing (60010303) jaarlijks

ongeveer €20.000,- beschikbaar voor het faciliteren van het leer- en ontwikkeltraject en begeleiding tijdens participatietrajecten.

8. Communicatie

Er wordt een algemeen communicatiebericht verstuurd over de vaststelling van de participatieverordening en het participatiebeleid. Daarnaast wordt op de website van de gemeente een pagina ingericht met informatie over participatiemogelijkheden. Inwoners die betrokken zijn geweest bij de voorbereiding van het beleid krijgen een persoonlijk bericht (per e-mail) over de vaststelling van de definitieve stukken. Via de reguliere procedure worden de verordening en het beleid openbaar gepubliceerd na vaststelling door de gemeenteraad.

9. Vervolg

- Formele publicatie verordening en beleid
- Er wordt een lijst opgesteld met onderwerpen die ruimte bieden voor de mogelijkheid tot uitoefening van het uitdaagrecht
- Doorontwikkeling van het leer- en ontwikkeltraject
- Evaluatie en doorontwikkeling van participatie instrumenten in Leudal
- Jaarlijkse tergkoppeling van participatietrajecten aan gemeenteraad

<u>Leer- en ontwikkeltraject</u>
Het participatiebeleid is een middel om de samenwerking en het vertrouwen tussen inwoners en gemeente te verbeteren en weloverwogen besluiten te nemen. Op basis van het participatiebeleid en de dienstverleningsvisie van de gemeente geven we invulling aan het leren rondom participatie en uitdaagrecht binnen Leudal. Via het leer- en ontwikkeltraject werken we aan bewustwording van medewerkers op welke manier participatie ingezet kan worden. Het leren en ontwikkelen vormt daarmee de vervolgstap in de uitvoering van het participatiebeleid. Het leer- en ontwikkeltraject bestaat uit de volgende elementen:

- Basistraining participatie - voor alle beleids- en projectmedewerkers die met participatie te maken krijgen.
- Leerateliers bij specifieke participatietrajecten - dit bestaat uit leren en inhoudelijke begeleiding van medewerkers bij een actueel participatietraject.
- Intervisiemomenten en bespreken praktijkcasussen.
- Leren en evalueren door MT en bestuur.

In bijlage 3 staat een samenvatting van het plan van aanpak 'Leren en ontwikkelen bij participatie'.

Gemeente leudal

10. Bijlagen

Bijlage(n)

- Bijlage 1 – Participatieverordening
- Bijlage 2 – Participatiebeleid
- Bijlage 3 – Leer- en ontwikkeltraject
- Bijlage 4 – Raadsbesluit

Heythuysen, 2 november 2026

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN LEUDAL,

De gemeentesecretaris,	De burgemeester,
mr. drs. J.J.Th.L. Geraedts	D.H. Schmalschläger